

Esbjerg Kommune

Plejeplan for Hovedengen

ved Ribe 2024-2028

Esbjerg
Kommune

Esbjerg Kommune

Plejeplan for Hovedengen ved Ribe 2024-2028

Udarbejdet i 2013 af

Orbicon A/S Niels Bohrs Vej 6
6700 Esbjerg

Revideret i 2023 af

Esbjerg Kommune, Park & Mobilitet

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	Indledning	5
2.	Fredningen.....	5
2.1.	Baggrund.....	6
2.2.	Formål.....	6
2.3.	Fredningens indhold	6
3.	Plejeplanen	9
3.1.	Administrative og planlægningsmæssige forhold	8
3.1.1	Naturbeskyttelsesloven	8
3.1.2	Natura 2000	10
3.1.3	Nationalpark Vadehavet.....	10
3.1.4	Ældre fredninger.....	10
3.2.	Beskrivelse af området.....	10
3.3.	Krav til eng- og vadefuglenes habitat.....	12
3.4.	Drift og pleje af vedvarende græsarealer	12
3.4.1	Betingelser for drift af græsarealerne	12
3.4.2	Græsning og høslet på delarealerne	13
3.4.3	Forhold omkring dyrevelfærd	14
3.5.	Naturgenopretning	15
3.5.1	Rydning af træopvækst.....	15
3.5.2	Etablering af fugtige lavninger til engfugle (bekkasinskrab)	15
3.6.	Publikumsfaciliteter	16
3.6.1	Eksisterende Stier	16
3.6.2	Nye stier.....	17
3.6.3	Infotavler	17
3.6.4	Adgangsforhold til Hovedengen	17
4.	Referencer	18

BILAGSFORTEGNELSE

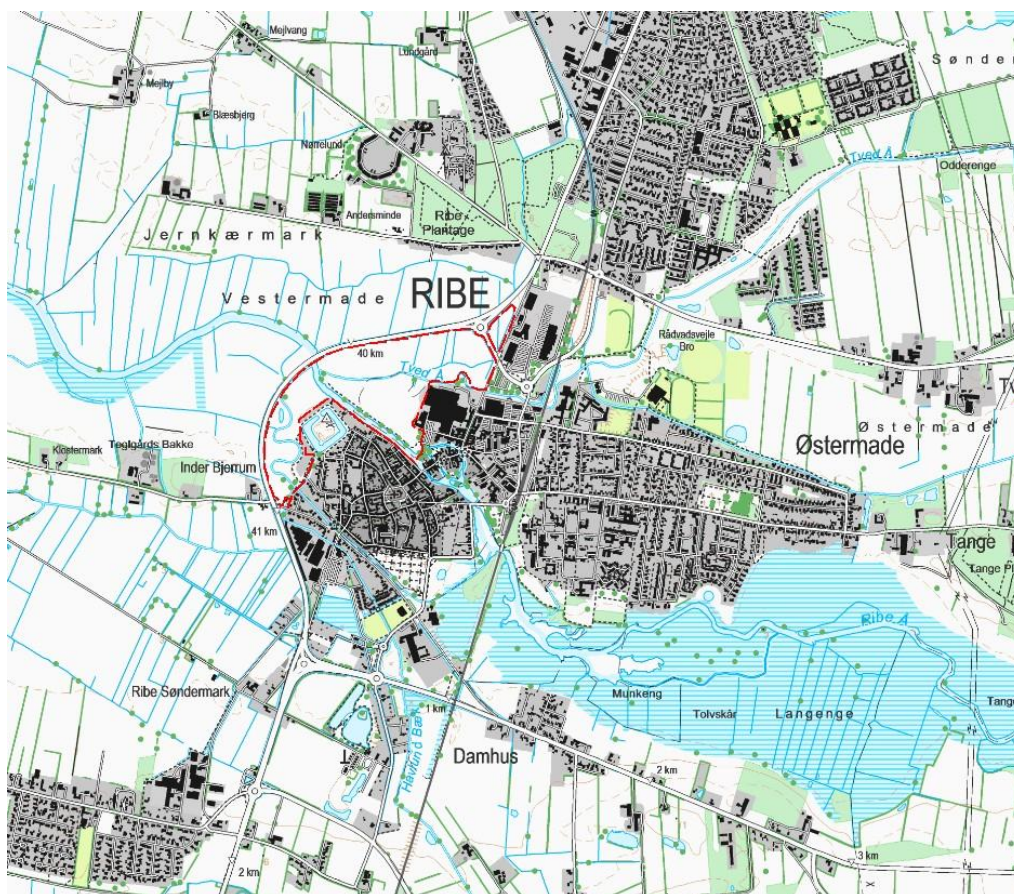
1. Fredningskortet med markering af Hovedengen
2. Administrativt grundkort
3. Oversigtskort med plejetiltag 2013-2017
4. Invasive arter og rydning
5. Retningslinier for adgang til og færdsel på Hovedengen

1. INDLEDNING

Nærværende er en revision af Plejeplan for Hovedengen ved Ribe, udarbejdet i 2013 af Esbjerg Kommune. Beliggenheden af arealerne fremgår af nedenstående oversigtskort. Udarbejdelsen af plejeplanen er lavet på baggrund af fredningskendelsen for området af 21. december 2011, Fredningsnævnet (2012).

Plejeplanen er gældende i fem år og skal revideres igen senest i 2028.

Planen er endeligt vedtaget 2024 af Danmarks Naturfredningsforening-Esbjerg og Esbjerg Kommune.

Oversigtskort der viser den geografiske placering af fredningen, vest for Ribe by.

2. FREDNINGEN

Hovedengen ligger umiddelbart vest for Ribe og blev fredet med kendelse af d. 6. januar 2010, som efterfølgende er stadfæstet af Natur & Miljøklagenævnet den 21. december 2011. Fredningen af Hovedengen omfatter et areal på 32,95 ha og afgrænses af den eksisterende omfartsvej A11 og mod øst og syd af Ribe By, dvs. Riberhus Slotsbanke, Skibbroen, Støberigrunden og Ribe Vandrehjem. Fredningen er sammenfaldende med 3 tidligere fredninger med en udvidelse på 0,95 ha. Esbjerg Kommune ejer ca. halvdelen af det fredede område. Resten ejes af Sct. Catharinæ Sogn, Ribe Domkirke og fire private lodsejere.

Afgrænsningen af det fredede område fremgår af kortbilag 1.

2.1. Baggrund

Området ved Hovedengen blev fredet i 1942 og igen i 1961. Formålet med fredningerne var at bevare den markante grænse mellem middelalderbyen Ribe og det åbne marsklandskab. Fredningerne hindrede således tilbygning og tilplantning af de åbne engarealer. Fredningen af engene indeholdt dog ikke bestemmelser om, hvorledes arealerne måtte drives landbrugsmæssigt, og arealerne har derfor i forskellig grad været påvirket af opdyrkninger, intensiv græsdyrkning, dræninger, opfyldninger af fugtige lavninger m.v. Udretning og stramt vedligehold af vandløbene i området, samt etablering af vejanlæg, har også påvirket områdets landskabs- og naturværdier. Fredningerne indeholdt således ikke naturbeskyttende tiltag.

2.2. Formål

Formålet med fredningen fra 2010 er at sikre og genskabe det landskab, der var til stede, da området oprindeligt blev fredet, og dermed fortsat at sikre udsigten og de æstetiske, landskabelige og kulturhistoriske værdier, men også som noget nyt, at søge at skabe et større naturindhold i engarealerne. Engarealerne skal drives ekstensivt og fredningen giver mulighed for naturgenopretning med det formål at sikre og forbedre yngle- og fourageringsmuligheder for engfugle og for en varieret engvegetation. Fredningen giver mulighed for at sikre og udvikle områdets rekreative kvaliteter, ved at skabe mulighed for flere stier i området. Områdets anvendelse som markedsplads til dyrskuer m.v. fastholdes.

2.3. Fredningens indhold

Fredningen fastsætter bestemmelser for anvendelsen af området:

Bebyggelsesregulering og terrænændringer: For at sikre udsigten og de landskabelige værdier, er der forbud mod terrænændringer og beplantninger samt forbud mod opførelse af alle former for bebyggelse og anlæg. Kolonihavehuse, der ligger på fredet område, og som endnu ikke er lovliggjorte, skal lovliggøres.

Grødeopsamling: Må kun finde sted på nærmere angivet areal, *jf. kortbilag 1.*

Arrangementer: Der kan 14 dage om året excl. op- og nedtagningsdage afholdes arrangementer inden for det område som i fredningen benævnes som "Dyrskueplads". Arrangementer bør tage udgangspunkt i:

- Offentlighedens interesse for og tilgængeligheden til arrangementet.
- Arrangementets historiske tilknytning til Hovedengen.
- Størrelsen på arrangementet i forhold til Dyrskuepladsens størrelse.
- Og at arrangementet ikke slider unødigt på Hovedengen eller skader muligheden for dyrelivets tilstedeværelse.

Det er normalt 6 hovedaktører som benytter Hovedengen: cirkus, dyrskue, Ribe Classic, ringridning, Tulipanfesten og Sct. Hans.

Arrangementer kan kun afholdes i sommerhalvåret fra påske til 31. august.

Motoriseret kørsel inden for fredningsområdet er alene tilladt i forbindelse med afholdelsen af offentlige arrangementer på "Dyrskuepladsen" og kun i forbindelse med kortvarig af- og pålæsning af udstyr mm. der er påkrævet for det pågældende arrangements afvikling.

Det er kun tilladt at køre og parkere på hele Hovedengen (og kun delområde 2) i forbindelse med dyrskuet.

Se bilag 5 "Retningslinier for adgang til og færdsel på Hovedengen i Ribe".

Eventuelle udbedringer af skader på Hovedengen (delområde 2) efter arrangementsafholdelse foretages efter aftale af Esbjerg Kommune på arrangørens regning umiddelbart efter arrangementets afholdelse.

Broer: Ændringer af bådebroer og evt. etablering af gangbroer/spange kan kun ske efter Fredningsnævnets godkendelse.

Drift af engarealer: Arealerne skal drives som engarealer med vedvarende græs til græsning eller høslæt. Arealerne må ikke gødskes, sprøjtes, kalkes eller drænes ligesom der heller ikke må tilskudsfordres hvis arealerne anvendes til græsning. Antallet af græssende dyr skal være tilpasset engenes planteproduktion. Ved slæt skal det afslåede plantemateriale fjernes. Plejen skal holde fredningsområdet lysåbent.

Gennem naturgenopretning skal der gives mulighed for at skabe fugtige lavvandede områder tilpasset engfuglenes fouragering. Der kan foretages arkæologiske undersøgelser og naturgenopretning efter Fredningsnævnets godkendelse.

Jagt: Er ikke tilladt, og der må ikke udsættes vildt eller tilskudsfordres.

Adgangsforhold og information: Offentligheden har adgang til området, også til arealer, der er hegnede på grund af græssende dyr. Der etableres stier i området, og der op sættes informationstavler til formidling af fredningsområdet i nødvendigt omfang. Esbjerg Kommune kan udarbejde et ordensreglement for offentlig færdsel i området.

Ansvar: Esbjerg Kommune er plejemyndighed.
Plejeplanen for Hovedengen revideres hvert 5. år.

Sammenløbet mellem Tved Å og Ribe Å i områdets vestlige del, umiddelbart inden Ribe Å løber under omfartsvejen.

3. PLEJEPLANEN

Plejeplanen indeholder en nærmere beskrivelse af- og retningslinjer for den drift, pleje og naturgenopretning, der skal foregå i området, og fastlægger placeringen af stiforløb og eventuelle spang. Derudover beskrives foranstaltninger, der skal sikre, at Hovedengen ikke anvendes til ulovlig parkering.

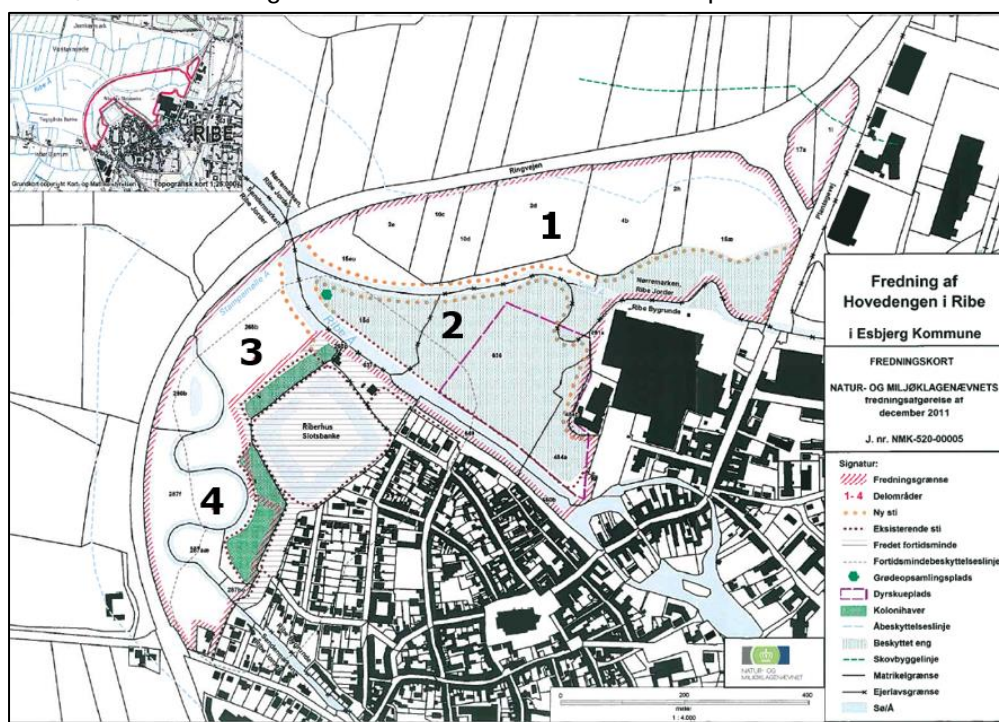
Lodsejerne og Danmarks Naturfredningsforening skal informeres om Plejeplanens bestemmelser, og planen skal revideres hvert 5. år.

3.1. Administrative og planlægningsmæssige forhold

En lang række administrative forpligtigelser har betydning for forvaltningen af arealerne på Hovedengen ved Ribe. Plejeplanen er ikke juridisk bindende og en række af de anvisninger, den beskriver, kræver dispensation, tilladelse mv. Plejeplanens anvisninger og udførelsen af disse må ikke stride imod nedenstående lovmæssige grundlag. *De væsentligste administrative bindinger fremgår af kortbilag 2.*

3.1.1 Naturbeskyttelsesloven

Vandløbene Galgemarksgrøften, Tved Å, Ribe Vesterå og Stampemølleåen er alle omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Dele af Hovedengen (delområde 2), og dele af arealet nord for Tved Å (delområde 1) er fersk eng og er ligeledes omfattet af lovens § 3. Det samme gælder for delområde 4 vest for Stampemølleåen.

De beskyttede arealers tilstand må ikke ændres uden Esbjerg Kommunes forudgående dispensationer. Det vil kræve dispensation at etablere fugtige lavninger og vandhuller, mens drift af området med græsning og høslæt ikke kræver dispensation.

Stort set hele området ligger indenfor åbeskyttelseslinjen i naturbeskyttelseslovens § 16, og arealerne omkring Slotsbanken er omfattet af beskyttelseslinjen omkring forudsminder i lovens § 18. Det nordøstligste areal mellem Plantagevej og omfartsvejen er omfattet af skovbyggelinjen i § 17. Det primære formål med beskyttelseslinjerne er at sikre områderne mod tilplantning, bebyggelse og terrænændringer.

3.1.2 Natura 2000

Natura 2000 er en samlet betegnelse for de internationale naturbeskyttelsesområder, og omfatter både EF-fuglebeskyttelsesområder (fuglearter) og Habitatområder (naturtyper og arter). Områderne er udpeget for at beskytte en række naturtyper og arter, der er sjældne eller truede på europæisk niveau.

Ribe Vesterå og Tved Å er en del af habitatområde nr. 78 "Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde". Der er en lang række arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget, hvoraf naturtyperne: næringsrig sø, vandløb med vandplanter og fiskearterne: havlampret, bæklampret, flodlampret, laks og snæbel samt odder kan findes i fredningsområdet. I den udstrækning fredningsbestemmelserne medvirker til at forbedre vandløbenes kvalitet, kan det forbedre status for de vandlevende arter.

EF-Fuglebeskyttelsesområde 51 "Ribe Holme og Enge ved Kongeåens udløb" ligger umiddelbart op til fredningsområdet. Nogle af de udpegede arter fouragerer i fredningsområdet. Fredningen indebærer, at arealerne skal drives mere ekstensivt, og at der skal skabes flere fugtige og våde områder. Dette vurderes at forbedre leveforholdene for en række af disse arter.

3.1.3 Nationalpark Vadehavet

Fredningsområdet er en del af Nationalpark Vadehavet.

3.1.4 Ældre fredninger

Hele området, bortset fra vandløbene, er omfattet af ældre fredninger, der er ophævet i forbindelse med gennemførelse af den nye fredning for Hovedengen i Ribe fra december 2011.

3.2. Beskrivelse af området.

Hele området henligger i dag i vedvarende græs og gennemskæres af tre store vandløb og en række mindre grøfter. Alle vandløbene løber sammen i Ribe Vesterå lige umiddelbart inden åen løber under omfartsvejen, der afgrænser området mod nord og vest. Ribe Vesterå afvander til Vadehavet. Udløbet er reguleret af Kammerslusen. Området er åbent med kun få træer og pilebuske langs vandløbene. I forbindelse med perioder med kraftig vestenvind, der medfører at Kammerslusen holdes lukket i længere tid, oversvømmes størstedelen af området. Dette sker flere gange om året.

Fredningsområdet opdeles i 4 delområder. *Se kort under 3.1.1*

Delområde 1: Nord for Tved Å (Hjortvad Å), i alt ca. 16,5 ha

Delområde 2: Syd for Tved Å (Hjortvad Å) (selv Hovedengen) i alt ca.

8,5 ha Delområde 3: Øst for den genslyngede Stampemølle Å, i alt ca. 5

ha Delområde 4: Vest for den genslyngede Stampemølle Å, i alt ca. 4,0 ha

Delområde 1 nord for Tved Å, mellem åen og Ringvejen, er karakteriseret ved, at arealerne primært bliver afgræsset med kvæg. Den østligste del drives med høslæt. Denne del er omfattet af naturbeskyttelsesloven § 3. Den vestlige del af området gennemskæres af en række nord-sydgående grøfter. Området er generelt fugtigt, med lavninger hvor vandet står i længere tid efter perioder med oversvømmelse.

Hovedengen bruges bl.a. til tivoli i forbindelse med den årlige tulipanfest.

Delområde 2 er den del af området der traditionelt kaldes Hovedengen og som afgrænses af Ribe Vesterå, Tved Å og Vandrehjemmet/Støberigrunden. Hovedparten af området er § 3 beskyttet i henhold til naturbeskyttelsesloven. De mest bynære dele af området kaldet Dyrskuepladsen, må anvendes til festplads til forskellige arrangementer som dyrskue, cirkus, Tulipanfest m.v. Se også § 2.3

Grundet Dyrskuepladsens status som arrangementsområde betragtes og driftes pladsen ikke som et naturområde/engareal.

Resten af området er vedvarende græs, der drives med høslæt. Området bruges rekreativt til gåture m.v. I områdets nordøstlige del ligger et mindre vandhul/lavning, der udgør resterne af en tidligere åslynge.

Langs Ribe Vesterå er en række lystbådepladser, og der går en grusvej langs Ribe Vesterå ud til sammenløbet med Tved Å. Kommunens grødeoptagningsplads ligger for enden af grusvejen.

- Motoriseret kørsel inden for fredningsområdet er alene tilladt i forbindelse med pleje af arealerne, og kørsel til og fra bådebroerne i henhold til aftale mellem Esbjerg Kommune og Ribe Sejlklub.
- Adgang til Hovedengens delområde 2 skal foregå via den aflåste bom ved P-pladsens toiletbygning.
- Kun lejere af bådebroer og bestyrelsesmedlemmer af sejlklubben, som skal føre tilsyn med bådebroerne, kan få udleveret en nøgle til bommen.
- Kørsel til bådebroerne skal foregå på grusvejen.
- Det er kun tilladt at foretage kortvarigt af- og pålæsning.
- Det er ikke tilladt at parkere ved bådebroerne.
- Den aflåste bom ved vandrehjemmet kan kun benyttes i forbindelse med arrangementer på Hovedengens delområde 2. Bommen oplåses ved kontakt til Park & Mobilitets entreprenør, Distrikt Ribe.
- Se bilag 5 "Retningslinier for adgang til og færdsel på Hovedengen i Ribe".

Delområde 3 øst for Stampemølle Å har ligget i vedvarende græs i en længere år-række. Området er § 3 beskyttet i henhold til naturbeskyttelsesloven. Der er en eksterender aftale om, at arealerne skal drives ekstensivt med høslæt uden brug af gødning og sprøjtemidler. Der er enkelte fugtige lavninger i området. Der løber en trampesti langs kanten af området, langs Ribe Vesterå og videre op langs Stampemølle Å. Fra de højereliggende dele af området ved Slotsbanken er der en flot udsigt over Ribemarsken ud mod Kammerslusen, og området er et populært rekreativt område til vandreture og hundeluftning.

Delområderne 3 og 4 omkring den slyngede Stampemølle Å. Nord er mod højre.

Delområde 4 vest for Stampemølle Å skal drives ekstensivt med græsning eller høslæt uden brug af gødning og sprøjtemidler. Der er et vandhul i området, der udgør rester af det tidligere åforløb.

3.3. Krav til eng- og vadefuglenes habitat

Eng- og vadefuglenes krav til yngle- og fourageringslokaliteten er, at de har behov for struktur i terrænoverfladen både for at finde egnede redelokaliteter, men også for at sikre det rette fødeudbud. Strukturvariationen omfatter elementer som loer, pander (render og lavninger) og vandhuller mm. Findes disse ikke på lokaliteten egner den sig ikke som habitat for engfuglene, (Miljøministeriet 2005).

Forbedrede fourageringsmuligheder skabes ved etablering af en mere varieret vegetation af engplanter, hvilket medfører en større variation af insekter, der udgør flere arterers hovedføde. Desuden vil en tilbageholdelse af vand i vandhuller frem til slutningen af maj medføre forbedrede forhold for eng- og vadefuglene.

3.4. Drift og pleje af vedvarende græsarealer

De vedvarende græsarealer i området skal ifølge fredningskendelsen drives ekstensivt med græsning og høslæt og uden brug af gødning eller sprøjtemidler. Formålet med den ekstensive drift er at øge naturindholdet ved at skabe levesteder for flere vilde plantearter og dermed et rigere insekt- og deraf følgende fugleliv.

Der må ikke tilskudsføres på græsarealerne.

3.4.1 Græsning og høslæt på delarealerne

Delområde 1 og 4 søges primært drevet med kreaturgræsning.

Delområde 1 søges afgræsset som en stor fenne, på nær det mindre afsnørede areal ved Plantagevej der plejes ved høslæt. Strækninger mod Tved Å der afgræsses, skal jf. de vandløbsregulativmæssige bestemmelser forsynes med hegn, placeret mindst 1 meter fra vandløbets øverste kant. Hvis hegnet ønskes anbragt indenfor vandløbets 2 m bræmme, vil det blive påbudt af vandløbsmyndigheden. Den østlige del af området er vådere, end den vestlige del af området og kan derfor først afgræsses senere på året, men med en fenne kan dyrene selv styre adgangen til disse arealer. Langs Tved Å, ved Støberigrunden, er der træer, der kan give skygge til dyrene.

Delområde 4 afgræsses i en samlet græsningsfenne. Der er et højere liggende område med mulighed for skygge i den sydlige del af området.

Er det ikke muligt at finde en forpagter til afgræsningen i delområde 1 og 4, skal arealerne alternativt drives med høslæt.

Delområde 2 og 3 drives primært med høslæt. Det afslåede materiale fjernes fra områderne.

Delområde 2 (Dyrskuepladsen) bruges til festplads m.m. og derudover er både område 2 og 3 populære områder til hundeluftning. Det vurderes at være vanskeligt at forene den rekreative brug af områderne med en drift med afgræsning.

3.4.2 Betingelser for drift af græsarealerne

For at sikre hensynet til områdets dyre- og planteliv tilstræbes det at følge de krav til arealdriften, som er fastsat i Landbrugs- og Fiskeristyrelsens retningslinjer for støtte til fuglevenlig drift. Der fremhæves følgende hovedpointer:

- Arealerne må ikke gødskes, sprøjtes, kalkes eller drænes.
- Antallet af græssende dyr tilpasses engenes planteproduktion, og der må ikke tilskudsfores. Velegnede racer kan være små dyr af Angus, Dexter, Skotter, Galloway eller evt. den ekstensive type af Hereford kvæg.
- Arealerne må ikke afgræsses i perioden 1. februar til 31. maj. Hvis arealerne afgræsses i juni måned, må der maksimalt afgræsses med 1,2 storkreatur pr. ha.
- Ved høslæt skal det afslåede materiale fjernes og tilpasses engfuglenes yngleperiode, så æg og unger ikke bliver ødelagt i forbindelse med slæt. Der er forbud mod slåning fra den 1. maj til og med den 14. juli. Arealerne skal fremstå med tæt og lavt plantedække den 31. august hvert år.
- Undtaget herfor er Dyrskuepladsen, som typisk slås kort inden Tulipanfestens afholdelse medio maj.
- Arealerne må ikke tilplantes, og plejen skal sikre at fredningsområdet holdes lysåbent.

Esbjerg Kommune har yderligere vedtaget nedenstående særlige bestemmelser, i forbindelse med indgåelse af kontrakter med dyreholdere. Bestemmelserne giver mulighed for afvigelser i forhold til ovenstående, hvilket erfaringen viser kan være nødvendigt:

- Arealerne må til enhver tid højst afgræsses med 0,8 DE/ha.
- Dyrene må ikke tilskudsfores ud over almindeligt mineraltilskud.
- Arealerne må ikke omlægges eller gødskes ud over den gødning, der afsættes i forbindelse med afgræsningen.

- Dyrene lukkes ud i en midlertidig indhegning, tidligst den 8. maj. Den 15. maj kan dyrene lukkes ud på hele arealet. Udlejer bekoster den midlertidige hegning.
- På de hovedengsarealer, der primært drives ved høslæt (delområde 2 og 3), må første høslæt tidligst tages 15. juni.

Dele af engarealerne skal plejes med høslæt.

3.4.3 Forhold omkring dyrevelfærd

Da arealerne kan oversvømmes med bagvand i perioder med længerevarende kraftig vestenvind, hvor Kammerslusen er lukket, skal der være mulighed for, at dyrene kan søge op på højere liggende arealer eller helt fjernes fra de lavere liggende områder med kort varsel. Dyrene skal være vant til menneskelig færdsel, da der kan anlægges stiforløb langs med og gennem græsningsfelterne.

Der skal være mulighed for at dyrene kan opsøge læ og skygge. Dyrene skal tilses dagligt, og syge dyr skal fjernes fra arealet.

Størrelseskrav til evt. læskur skal afpasses i forhold til racer og antal af dyr

3.5. Naturgenopretning

Indenfor det fredede område, kan der foretages naturgenopretning med det formål at skabe bedre levevilkår for vilde dyr og planter med særlig opmærksomhed på egnede levesteder for engfugle. Naturgenopretningsprojekter skal godkendes af Fredningsnævnet.

3.5.1 Rydning af træopvækst

Ifølge fredningskendelsen skal området friholdes for træer for at bevare udsigten fra Ribe by ud mod marsken og fra omfartsvejen og ind mod Ribe. Det indebærer dog ikke at der slet ikke må være nogen form for bevoksning.

For at leve op til fredningsbestemmelserne skal alle træer og buske på arealet vest for Plantagevej og langs Tved Å, Ribe Vesterå, og Stampemølle Å i princippet ryddes ifølge fredningen. Dette strider imidlertid mod Statens vandplan for Vadehavets generelle retningslinje nr. 20 side 58*, samt mod bestemmelser i vandløbsregulativene.

**) Eksisterende bevoksninger af træer og buske langs vandløb bevares så vidt muligt og i så stor bredde som muligt. Bevoksningerne kan dog med fordel udtyndes, hvis de visse steder fastholder vandløbet i uønsket stor bredde.*

Der skal derfor søges om dispensation hos vandløbsmyndigheden før, der sættes arbejder i gang på dette felt.

Pilevæksten på Hovedengen, typisk langs vandløbene, må ikke tage overhånd, hvorfor de som en del af Hovedengens pleje skal slås ned med års mellemrum.

Enkelte meget store og karakteristiske gamle piletræer som nedenstående ved Tved Å må gerne blive stående af æstetiske grunde, og som skyggetræ for græssende kreaturer.

Det gamle piletræ ved Tved Å bevares af æstetiske grunde.

3.5.2 Fugtige lavninger til engfugle (bekkasinskrab).

I dag er engene yngleområde for enkelte vibepar og gråænder. For på længere sigt at skabe levemuligheder for flere arter f.eks. rødben, dobbeltbekkasin og hvid stork, er der etableret en række våde og fugtige lavninger i området (såkaldte bekkasinskrab). Lavningerne sikrer, at der er fugtige områder på engen i fuglenes yngleperiode. De fugtige lavninger og småsøer tiltrækker frøer, smådyr og insekter, som er fødegrundlag for fuglene.

3.5.3 Invasive arter

Esbjerg Kommune er forpligtiget til at håndtere truslen om invasive arter i nærheden af Natura 2000 områder. For Hovedengen drejer det sig om rynket rose (*rosa rugosa*), kæmpebjørneklo og Japansk Pileurt.

Lokaliseringen af de invasive arter fremgår af kortbilag 4.

De invasive arter bekæmpes efter de til enhver tid gældende kommunale retningslinier og planer.

Eksisterende fugtige lavninger uddybes så de bliver vandfyldte længere hen på foråret.

3.6. Publikumsfaciliteter

Det fredede område bruges meget til rekreative formål. Ifølge fredningen kan mulighederne for offentlighedens adgang til området udvides bl.a. ved etablering af flere stier og broer i området.

Publikums øgede adgang til engområderne kan være i konflikt med ønsket om at skabe forbedrede yngle- og fourageringsmuligheder for eng- og vadefugle. Langt de fleste engfuglearter er meget følsomme overfor forstyrrelser, ikke mindst i yngleperioden.

Boldspil på Hovedengen en aften i maj.

3.6.1 Eksisterende Stier

Der er i dag stier i delområde 1 langs nordsiden af Ribe Vesterå, og i delområde 3 langs sydsiden af Ribe Vesterå og videre langs østsiden af Stampemølle Å.

Stien langs nordsiden af Ribe Vesterå (delområde 2) er funderet med stabilgrus, fordi den fungerer som adgangsvej for bådepladserne langs åen samt til grødeoptagningspladsen. Vejen vedligeholdes efter Esbjerg Kommunes kvalitetsbeskrivelser for grusveje, i ca. 3 meters bredde.

3.6.2 Nye stier

Der kan etableres en ny sti langs nordsiden af Tved Å fra Saltgade og ud til broen under omfartsvejen. Se *bilag 3*. I den udstrækning stiforløbet etableres gennem hegnede græsningsfletter opsættes der stenter. Der etableres en røroverkørsel over Ringvejens Grøft, hvor den løber ud i Tved Å. Stien kan senere forbindes med en sti (Ribemarsk Stien) videre til Kammerslusen og Nationalpark Vadehavet langs nordsiden af Ribe Å. Der kan desuden etableres en ny trampesti i forlængelse af den eksisterende sti langs Ribe Vesterå. Se *bilag 3*. Stien kan forlænges langs foden af randplantningen omkring Vandrehjemmet og Støberigrunden og langs Tved Å hen til Saltgade / P-Nord. Der er dokumenteret flagermus i randplantningen.

Alle nye stier etableres som trampestier eller grusstier i max 120 cm bredde, og stierne vedligeholdes i henhold til Esbjerg Kommunes kvalitetsbeskrivelse herfor.

Ifølge fredningskendelsen er der mulighed for at etablere broer/spange over vandløbene i området for at skabe et mere sammenhængende stisystem.

Vandstanden i området er meget svingende afhængig af vind og vejrforhold.

3.6.3 Infotavler

Til formidling af områdets kultur- og naturhistorie og beskrivelse af ordensreglement for området kan der opsættes infotavler. Tavlerne skal formidle informationerne på dansk, tysk og engelsk.

3.6.4 Adgangsforhold til Hovedengen

Der er forbud mod parkering på Hovedengen. For at forhindre ulovlig parkering er der opsat bomme ved de to adgangsveje til området fra parkeringspladsen ved hhv. toiletbygningen og Ribe Vandrehjem. Esbjerg Kommune, Park & Mobilitet, kan give adgang til pladsen til de personer, der har lovligt ærinde.

Adgangsvejen ved vandrehjemmet er primært forbeholdt store køretøjer med ærinde til arrangementer og driften af Hovedengen.

Motoriseret kørsel på Hovedengen er alene tilladt i forbindelse med grødeskæring, afholdelsen af offentlige arrangementer, pleje af arealerne samt kørsel til og fra bådebroerne i henhold til aftale mellem Esbjerg Kommune og Ribe Sejlklub og kun i forbindelse kortvarig af- og pålæsning af udstyr mm.

Det er kun tilladt at køre og parkere på hele Hovedengens delområde 2 i forbindelse med dyrskuet.

Af bilag 5 fremgår retningslinjerne for adgang til og færdsel på Hovedengen.

4. REFERENCER

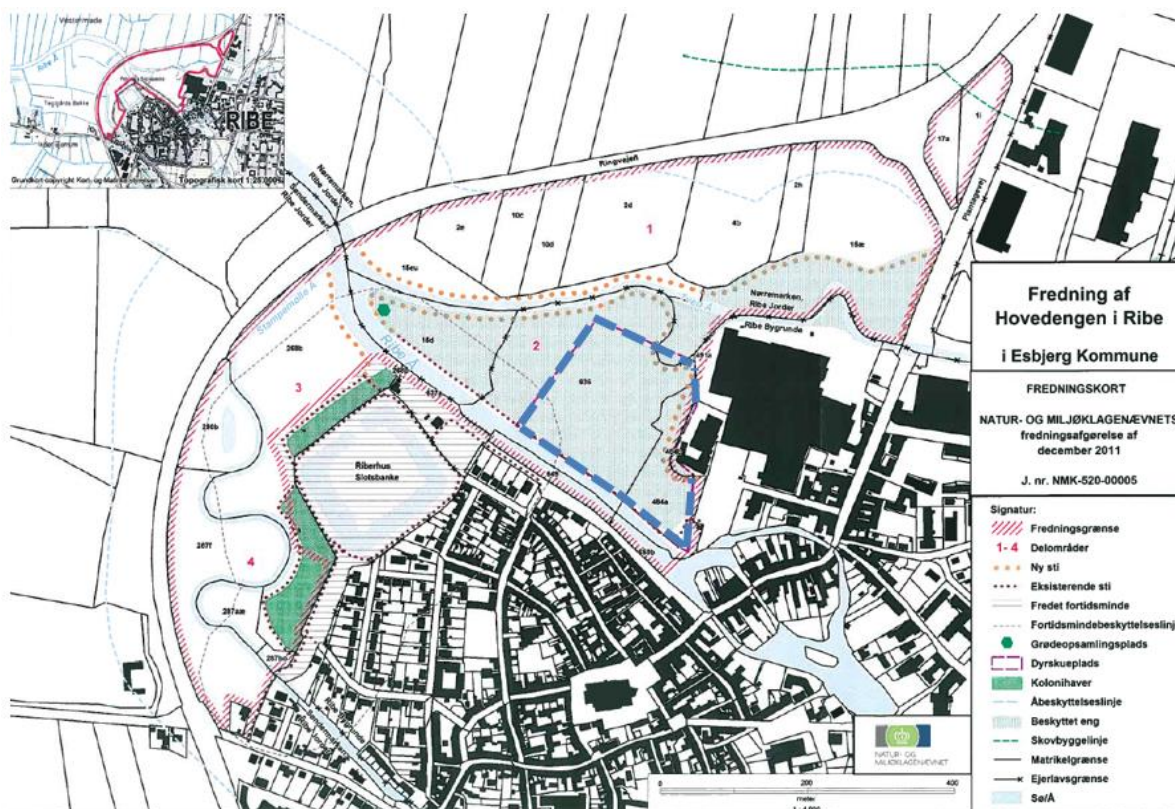
Fredningsnævnet (2012): Fredningskendelse. Hovedengen i Ribe
<http://www2.blst.dk/nfr/08106.00.pdf>

Miljøministeriet (2005): Handlingsplan for truede engfugle. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen 2005.

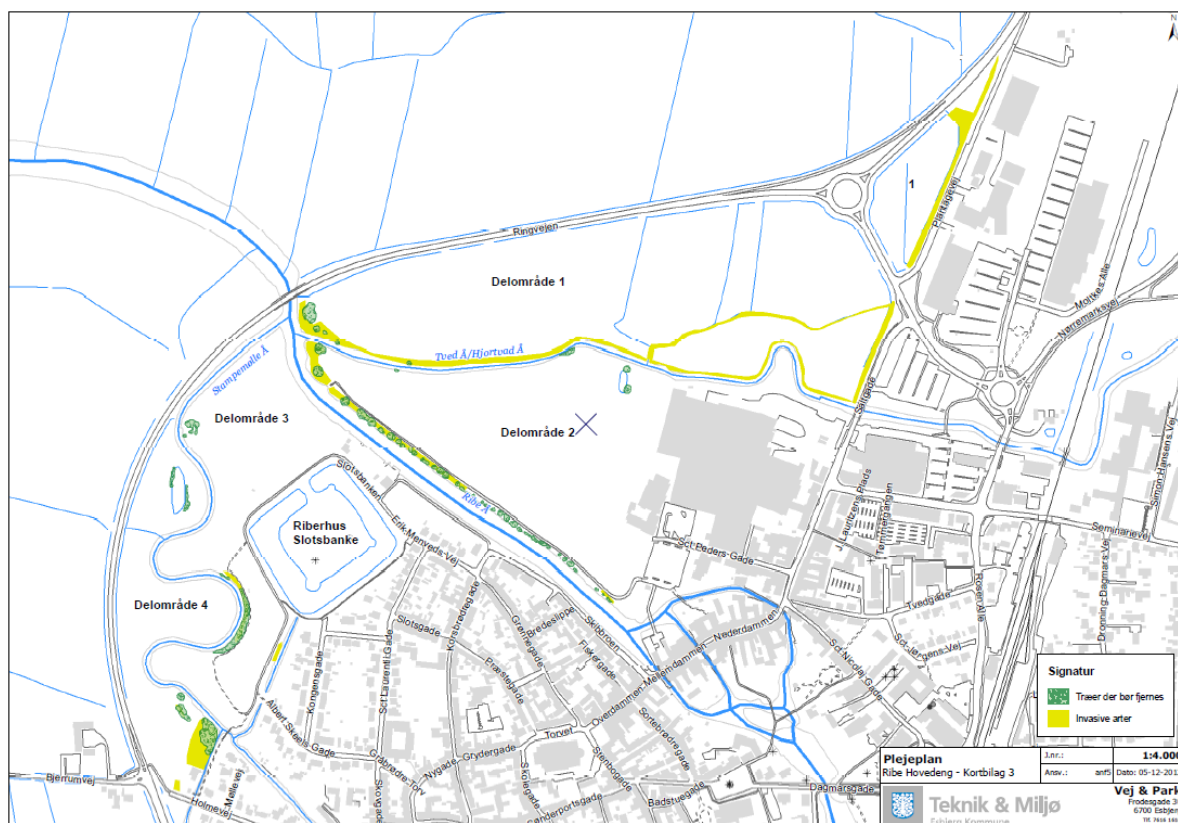
Landbrugs- og Fiskeristyrelsen): Retningslinjer for fuglevenlig drift. Tilgængelig på Internettet på:
http://2.naturerhverv.fvm.dk/betingelser_for_tilskud.aspx?ID=53975:

KORTBILAG

Bilag 1 Hovedengens fredning. Dyrskepladsen er markeret med punkteret blå linie.

Bilag 4 Invasive arter og rydning

Retningslinier for adgang til og færdsel på Hovedengen i Ribe

I medfør af Fredningsnævnets kendelse af 6. januar 2010 om fredning af "Hovedengen i Ribe" § 8 fastsættes følgende retningslinier for færdsel på Hovedengen.

1. Motoriseret kørsel inden for fredningsområdet er alene tilladt i forbindelse med grødeskæring, pleje af arealerne samt kørsel til og fra bådebroerne i henhold til aftale mellem Esbjerg Kommune og Ribe Sejlklub og i forbindelse med opstilling og nedtagning af telte og andet udstyr i tilknytning til offentlige arrangementer på Dyrskuepladsen.
2. Kørsel til bådebroerne skal foregå ad de på arealet udlagte køreveje.
3. Daglig adgang til Hovedengen foregår kun via bommen ved P-pladsens toiletbygning.
4. Kun lejere af bådebroer og bestyrelsesmedlemmer af sejlklubben, som skal føre tilsyn med bådebroerne, får udleveret nøgle til bommen og dermed adgang til Hovedengen.
5. Det er kun tilladt at foretage kortvarigt af- og pålæsning ved bådene.
6. Det er ikke tilladt at parkere ved bådebroerne.
7. Der må kun afholdes offentlige arrangementer på Dyrskuepladsen og disse skal kunne holdes inden for Dyrskuepladsens areal; herunder også de eventuelle vogne og campingvogne som hører til arrangementet.
8. Det er ikke tilladt at parkere på Hovedengen. Besøgende til offentlige arrangementer på Hovedengen skal parkere på Ribes offentlige parkeringspladser. Undtaget herfor er Ribe Dyrskue, som efter nærmere aftale med Park & Mobilitet kan disponere over dele af Hovedengen (fredningens delområde 2) og kun i de/det døgn, hvor dyrskuet afvikles.
9. Parkering må ikke medføre skader på Hovedengen i form af kørespor, oliespild, udlæg af grus eller flis eller andet som er imod fredningens intentioner for bevarelsen af dyre- og plantelivet.
10. Adgang via bommen ved Vandrehjemmet er primært forbeholdt adgang i forbindelse med offentlige arrangementer på Dyrskuepladsen og kan kun ske efter aftale med Esbjerg Kommune, Park & Mobilitet: parkogmobilitet@esbjerg.dk
11. Overtrædelse af bestemmelserne vil kunne medføre inddragelse af adgangsnøglen til bomanlægget, og/eller ophør af muligheden for at benytte hovedengen fremadrettet.

Morten Andersson
Chef for Natur & Byrum